

ΜΠΕΡΤΟΛΤ ΜΠΡΕΧΤ

ΕΓΚΩΜΙΟ ΣΤΗ ΜΑΘΗΣΗ

Μάθαινε και τ' απλούστερα!
Για όσους ο καιρός τους ήρθε,
Ποτέ δεν είναι αργά!
Μάθαινε το ΑΒΓ, δε σε φτάνει,
Μα εσύ να το μαθαίνεις!
Μην απογοητεύεσαι! Ξεκίνα!
Πρέπει όλα να τα ξέρεις!
Εσύ την εξουσία πρέπει να πάρεις.

Μάθαινε, άνθρωπε στο άσυλο!
Μάθαινε, άνθρωπε στη φυλακή!
Μάθαινε, γυναίκα στην κουζίνα!
Μάθαινε, εξηντάχρονε!
Εσύ την εξουσία πρέπει να πάρεις.
Ψάξε για σχολείο, άστεγε!
Προμηθέους γνώση, παγωμένε!
Πτεινασμένε, βρες ένα βιβλίο: είναι ένα όπλο.
Εσύ την εξουσία πρέπει να πάρεις.

Μην ντρέπεσαι να ρωτήσεις, Σύντροφε!
Μην αφεθείς να πείθεσαι
Μάθε να βλέπεις εσύ ο ίδιος!
Ό,τι δεν ξέρεις ο ίδιος καθόλου δεν το ξέρεις.
Έλεγε το λογαριασμό, εσύ θα τον πληρώσεις.
Ψάξε με τα δάχτυλα κάθε σημάδι,
Ρωτώντας: πώς βρέθηκε αυτό εδώ.
Εσύ την εξουσία πρέπει να πάρεις.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΝΟΣ ΕΡΓΑΤΗ ΠΟΥ ΔΙΑΒΑΖΕΙ

Ποιος έχτισε τη Θήβα την επτάπτυλη;
Στα βιβλία δε βρίσκεις
παρά μονάχα βασιλιάδων ονόματα.
Οι βασιλιάδες είχανε τις πέτρες κουβαλήσει;
Και τη Βαβυλώνα που την κατέστρεψαν πολλές φορές
ποιος τόσο πολλές φορές την έχτισε και πάλι;
Της χρυσόλαμπρης Λίμα οι οικοδόμοι
σε ποια σπίτια κατοικούσαν;
Σε ποιο μέρος γύρισαν το βράδυ, οι χτίστες,
όταν το Σινικό Τείχος έτοιμο ήταν;
Η μεγάλη Ρώμη γεμάτη ήταν
Από αψίδες θριάμβων.
Ποιοι τις είχανε ανυψώσει;
Πάνω σε ποιους θριάμβευσαν οι Καίσαρες;
Το ξακουστό Βυζάντιο είχε για τους
κατοίκους του παλάτια μόνο;
Ακόμη και στη μυθική Ατλαντίδα,
τη νύχτα που καταποντιζόταν,
τους σκλάβους τους φωνάζανε οι πνιγμένοι.
Ο νεαρός Αλέξανδρος κατέκτησε τις Ινδίες.
Μόνος αυτός;
Ο Καίσαρ τους Γαλάτες κατατρόπωσε.
Δεν είχε ούτε ένα μάγειρα μαζί του;
Ο Φίλιππος της Ισπανίας έκλαψε,
όταν ο στόλος του βυθίστηκε.
Δεν έκλαψε κανείς άλλος;
Ο Φρειδερίκος ο Β΄ νίκησε στον Επταετή Πόλεμο.
Και ποιος άλλος νίκησε, εκτός από αυτόν;
Κάθε σελίδα και μια νίκη.
Ποιος ετοίμαζε τα επινίκια φαγοπότια;
Κάθε δέκα χρόνια κι ένας μεγάλος άντρας.
Ποιος πλήρωνε τα έξοδά του;
Πόσα πολλά ιστορήματα!
Πόσα πολλά ερωτήματα!
Πόσες και πόσες ιστορίες!
Πόσες και πόσες απορίες!

Ο ΑΝΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΤΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ

Για κάποιον υπάλληλο, που ήταν πολύ καιρό στην ίδια υπηρεσία, ο κύριος Κ. άκουσε να διατυπώνουν τον εξής έπαινο: ο υπάλληλος ήταν τόσο καλός, που ήταν αναντικατάστατος. "Τι θα πει αναντικατάστατος;" ρώτησε εκνευρισμένος ο κύριος Κ. "Θα πει ότι η υπηρεσία δε λειτουργεί χωρίς αυτόν" είπαν οι υμνητές του. "Μα πώς μπορεί να 'ναι καλός υπάλληλος, αν η υπηρεσία δε λειτουργεί χωρίς αυτόν;" είπε ο κύριος Κ. "Έχει χρόνια σ' αυτή την υπηρεσία, και θα μπορούσε να την οργανώσει τόσο καλά, ώστε να μην είναι πια αναντικατάστατος. Και τι έκανε τόσον καιρό; Να σας πω εγώ: εκβιασμό έκανε!"

ΜΠΕΡΤΟΛΤ ΜΠΡΕΧΤ "ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ κ. ΚΟΥΝΕΡ"

Εκδόσεις ΓΡΑΜΜΑΤΑ (μετάφραση: Ι. Παπάζογλου)

ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΜΠΡΕΧΤ, ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑ

Εσείς οι νέοι άνθρωποι των εποχών πού έρχονται
Και της καινούργιας χαραυγής πάνω στις πολιτείες
Που δε χτίστηκαν ακόμα,
Και σεις που δε γεννηθήκατε,
Ακούστε τώρα τη φωνή τη δική μου,
Που πέθανα όχι δοξασμένα, αλλά,
Σαν τον αγρότη πού δεν όργωσε το χωράφι του
Και τον χτίστη πού ξετσιπίωτα το έβαλε στα πόδια
Σαν είδε την τρύπια στέγη,
Έτσι κ' εγώ,
Δε βάδισα με την εποχή μου, ξόδεψα τις μέρες μου,
Και τώρα πρέπει να σας παρακαλέσω
Να πείτε εσείς αυτά πού δεν ειπώθηκαν,
Να κάνετε αυτά πού δεν έγιναν, και μένα
Γρήγορα να με ξεχάσετε, σας παρακαλώ,
Για να μην παρασύρει και σας
Το δικό μου κακό παράδειγμα.
Αχ, γιατί κάθισα στων στείρων το τραπέζι
Τρώγοντας το φαί πού αυτοί δεν ετοίμασαν;
Αχ, γιατί ξόδεψα τά καλύτερα μου λόγια
Στη δική τους άσκοπη κουβέντα.
Έξω όμως διάβαιναν οι αδίδακτοι
Διψασμένοι για να μάθουν.
Αχ, γιατί,
Τά τραγούδια μου δεν υψώθηκαν στα μέρη εκείνα
Που θρέφουν τις πολιτείες,
Εκεί που ναυπηγούνται τά καράβια;
Γιατί δεν υψώθηκαν σαν τον καπνό που αφήνουν
πίσω τους στον ορίζοντα οι γρήγορες ατμομηχανές;

Γιατί ο δικός μου λόγος
Είναι στάχτη και μεθυσμένου παραλήρημα στο στόμα
Εκείνων πού είναι χρήσιμοι και δημιουργικοί.
Ούτε μιά λέξη
Δεν ξέρω να πω σε σας, γενιές των εποχών πού έρχονται,
Μήτε μιά υπόδειξη δε θα μπορούσα να σας κάνω
Με δάχτυλο τρεμάμενο,
Γιατί πώς το δρόμο να δείξει;
Αυτός πού δεν τον διάβηκε!
Γι αυτό σε μένα που τη ζωή μου
Έτσι σπατάλησα άλλο δε μένει
Παρά να σας ζητήσω
Να μη δώσετε προσοχή σε λέξεις
Πού βγαίνουν από το δικό μας
Σάπιο στόμα,
Ούτε και συμβουλή καμιά να μη δεχτείτε
Απ' αυτούς πού στάθηκαν τόσο ανίκανοι,
Αλλά μόνοι σας ν' αποφασίσετε
Ποιό το καλό για σας και τι σάς βοηθάει
Τον τόπο να χτίσετε πού εμείς αφήσαμε
Να ρημάξει σαν την πανούκλα,
Και για να κάνετε τις πολιτείες
Επιτέλους Κατοικήσιμες

Μπέρτολντ Μπρεχτ-“Γερμανικό Εγχειρίδιο Πολέμου”
(Ποιήματα του Σβέντμποργκ, 1939)

Αυτοί που βρίσκονται ψηλά
Θεωρούνε ταπεινό
Να μιλάς για το φαΐ
Ο λόγος; Έχουνε κιόλας φάει.
Οι ταπεινοί αφήνουνε τον κόσμο
Χωρίς να 'χουνε δοκιμάσει κρέας της προκοπής
Πώς ν' αναρωτηθούν από πού έρχονται
Και πού πηγαίνουν
Είναι τα όμορφα δειλινά τόσο αποκαμωμένοι
Το βουνό και την πλατειά τη θάλασσα,
Δεν τά 'χουν ακόμα δει,
Όταν σημαίνει η ώρα τους,
Αν δεν νοιαστούν οι ταπεινοί,
Γι' αυτό που είναι ταπεινό,
Ποτέ δεν θα υψωθούν,
Το ημερολόγιο
Δεν δείχνει ακόμα την ημέρα,
Όλοι οι μήνες, όλες οι ημέρες,
Είναι ανοιχτές
Κάποια απ' αυτές θα σφραγιστεί,
Μ' έναν σταυρό
Οι εργάτες φωνάζουν για ψωμί,
Οι έμποροι φωνάζουν γι' αγορές,
Οι άνεργοι πεινούσαν
Τώρα πεινάνε κι όσοι εργάζονται
Αυτοί που αρπάζουν το φαΐ απ' το τραπέζι
Κηρύσσουν τη λιτότητα
Αυτοί που παίρνουν όλα όσα δίνονται

Ζητάνε Θυσίες
Οι χορτάτοι μιλάνε στους πεινασμένους
Για τις μεγάλες εποχές που θα' ρθουν
Αυτοί που τη χώρα σέρνουνε στην άβυσσο
Λες πως η τέχνη να κυβερνάς το λαό
Είναι πολύ δύσκολη για τους ανθρώπους του λαού
Αυτοί που βρίσκονται ψηλά λένε
Πόλεμος και Ειρήνη
Είναι δυο πράγματα ολότελα διαφορετικά
Όμως η ειρήνη τους και ο πόλεμός τους
Μοιάζουν όπως ο άνεμος κι η θύελλα
Ο πόλεμος γεννιέται απ' την ειρήνη τους
καθώς ο γιος από την μάνα
έχει τα δικά της απαίσια χαρακτηριστικά
ο πόλεμός τους σκοτώνει
ό,τι άφησε όρθιο η ειρήνη τους
Όταν αυτοί που είναι ψηλά
Μιλάνε για ειρήνη
Ο απλός λαός ξέρει
Πως έρχεται ο πόλεμος
Όταν αυτοί που είναι ψηλά
Καταριούνται τον πόλεμο
Διαταγές για επιστράτευση
Έχουν ήδη υπογραφεί
Στον τοίχο με κιμωλία γραμμένο
Θέλουνε πόλεμο
Αυτός που το 'χε γράψει
Έπεσε κιόλας
Αυτοί που βρίσκονται ψηλά λένε
Να ο δρόμος για τη δόξα
Αυτοί που είναι χαμηλά λένε
Να ο δρόμος για το μνήμα
Τούτος ο πόλεμος που έρχεται

Δεν είναι ο πρώτος
Πριν απ' αυτόν γίνανε κι άλλοι πόλεμοι
Όταν τελείωσε ο τελευταίος
Υπήρχαν νικητές και νικημένοι
Στους νικημένους ο φτωχός λαός
Πέθαινε απ' την πείνα
Στους νικητές ο φτωχός λαός
Πέθαινε το ίδιο
Σαν θα' ρθει η ώρα της πορείας
Πολλοί δεν ξέρουν
Πως επικεφαλής βαδίζει ο εχθρός τους
Η φωνή που διαταγές τους δίνει
Είναι του εχθρού τους η φωνή
Εκείνος που για τον εχθρό μιλάει
Είναι ο ίδιος τους ο εχθρός
Νύχτα,
Τα ανδρόγυνα ξαπλώνουν στο κρεβάτι τους
Οι νέες γυναίκες θα γεννήσουν ορφανά
Στρατηγέ το τανκς σου
Είναι δυνατό μηχανήμα
Θερίζει δάση ολόκληρα
Κι εκατοντάδες άνδρες αφανίζει
Μόνο που έχει ένα ελάττωμα
Χρειάζεται οδηγό
Στρατηγέ το βομβαρδιστικό
Είναι πολυδύναμο
Πετάει πιο γρήγορα απ' τον άνεμο
Κι απ' τον ελέφαντα σηκώνει βάρος πιο πολύ
Μόνο που έχει ένα ελάττωμα
Χρειάζεται πιλότο
Στρατηγέ ο άνθρωπος είναι χρήσιμος πολύ
Ξέρει να πετάει,
Ξέρει και να σκοτώνει
Μόνο που έχει ένα ελάττωμα
Ξέρει και να σκέφτεται

ΚΑΚΗ ΕΠΟΧΗ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ

Αντί στο δάσος να παίζει με τους συνομήλικούς του κάθεται ο μικρός μου γιος σκυμμένος πάνω απ' τα βιβλία και πιο πολύ του αρέσει να διαβάζει για τις κομπίνες των λεφτάδων και τις σφαγές των στρατηγών. Καθώς διαβάζει τη φράση ότι οι νόμοι μας εξ ίσου απαγορεύουν σε φτωχούς και πλούσιους κάτω από τα γεφύρια να κοιμούνται ακούω το ευτυχισμένο του γέλιο.

Όταν ανακαλύπτει ότι ενός βιβλίου ο συγγραφέας πουλημένος είναι το νεαρό του μέτωπο φωτίζεται. Απ' τη μεριά μου το επιδοκιμάζω, κι όμως θα 'θελα να μπορούσα μια εποχή κατάλληλη για τη νεολαία να του προσφέρω που σ' αυτήν στο δάσος θα πήγαινε να παίζει με τους συνομήλικούς του.

Η ΝΤΡΟΠΗ

Όταν με κλέψαν στο Λος Άντζελες,
την πόλη των εμπορεύσιμων ονείρων,
παρατήρησα με τι τρόπο την κλοπή,
που είχε γίνει από ένα πρόσφυγα
όμοιο με μένα κι αναγνώστη
όλων των ποιημάτων μου,
όλο φροντίδα μυστική την κράτησα
λες και φοβόμουνα πως η ντροπή
γνωστή να γίνει θα μπορούσε,
ας πούμε,
στιν θηρίων τον κόσμο.

ΥΜΝΟΣ ΣΤΟΝ ΘΕΟ

Βαθιά στις σκοτεινές κοιλάδες
πεθαίνουνε οι πεινασμένοι.
Αλλά εσύ τους δείχνεις το ψωμί
και τους αφήνεις να πεθάνουν.
Εσύ έχεις θρονιαστεί αιώνιος κι αόρατος
κι αστράφτεις ανελέητος πάνω απ' το αιώνιο Σχέδιό σου.
Άφησες να πεθάνουνε οι νέοι κι οι χαροκόποι
μα αυτούς που θέλουν να πεθάνουν, δεν τους άφησες.
Πολλοί από κείνους που τώρα έχουνε σαπίσει
πιστεύανε σε σένα και πέθαναν γεμάτοι εμπιστοσύνη.
Άφησες τους φτωχούς φτωχοί να μείνουνε
χρόνια και χρόνια
γιατί ήτανε οι πόθοι τους
πιο όμορφοι απ' τον Παράδεισό σου.
Πεθάνανε, αλίμονο, πριν δουν το φως σου
πεθάνανε μακάριοι, όμως και σαπίσανε αμέσως.
Λένε πολλοί πως δεν υπάρχουν
και τόσο το καλύτερο.
Μα πώς μπορεί να μην υπάρχει
αυτό που μπορεί έτσι να ξεγελά;
Αφού τόσοι και τόσοι ζούνε από σένα
και δεν μπορούν χωρίς εσένα να πεθάνουν
πες μου, τι σημασία έχει τ' ότι δεν υπάρχουν;